

A felsorolt példák a Sopronban meg nem valósult középületek között csak a legmarkánsabbak. Terveztek 1919-ben a későbbi Lőver szállóval szemben kis színházat, szó volt egy szanatórium építkezéséről is, amely később más formában valósult meg. Heimler Károly szorgalmazta a Nándor-magaslaton, melyet Alom-hegynek is neveznek, egy sport-üdülő építését, terv is készült hozzá. A sok veszendőbe ment elgondolás és munka porladó levéltári papírjairól ezzel a rövid áttekintéssel fellebbentettük a fátylat, nem csak az említett építészettörténeti érdekesség miatt, hanem az értékes elgondolásokat és tervek megakadályozó körülmények tanulságos érzékeltetése érdekében is.

VEÖREÖS ANDRÁS | Soproni várfalséta. Aktuális műemléki kérdések Sopron belvárosában

A soproni séta minden magára valamit adó idegenvezető szájából ezzel a mondattal kezdődik: „már a rómaiak is...”. Különösen igaz ez a városfalakra vonatkozó fejezetre, hiszen a 3. század végi – 4. század eleji római alapokon álló városfal az, mely a mai napig meghatározza a Belváros szerkezetét és egyúttal látható és érzékelhető arculatát is.

A Belváros északi peremén álló városkapu (a Tűztorony alatt) és a hozzá kapcsolódó városfalak közel két évezrede meghatározó elemei a soproni városképnek. A városfalak alkotják azokat az alapvonalakat, amelyek mentén a ma is meglevő utcahálózat kialakult, a mindenhol látható Várostorony pedig a városban való tájékozódás kiindulási pontja. Magyarországon Sopron az egyetlen város, ahol a római kori település a mai napig ilyen mértékben meghatározója a városszerkezetnek.³⁶

Előkapu

Képzeljük magunkat a Várkerület és az Ikvahíd sarkára: innen tárul fel az ország egyik legszebb városképe. A kép közepén a leghangsúlyosabb elem a Tűztorony. Alapjai a Borostyánkő út római kori kapubástyája fölött, de attól függetlenül épültek a 12. században. Az alsó négyzetes, és a felette levő henger alakú toronytest a 13–14. század folyamán, Sopron szabad királyi városi rangra emelése után (1277) épülhetett, ez a rész már hegyes gúla alakú sisakkal látható Lackner Kristóf 1610 körül készített rézmetszetén.³⁷ A toronynak ez a része tehát középkori eredetű. A felső szintek a toszkán oszlopos loggiával, a nyolcszögű

³⁶ A legklasszikusabb példák a római városszerkezet egyes elemeinek továbbélésére a római Piazza Navona, a luccai Piazza del Amfiteatro, vagy Split belvárosa.

³⁷ Az ábrát közli többek között: Csatai Andre – Dercsényi Dezső: Sopron és környéke műemlékei. Akadémiai Kiadó. Budapest. 1956, 158.

toronytesttel és a kettős barokk hagymasisakkal az 1676-os tűzvészt követően kerültek az épületre, a torony mai formájában tehát mintegy háromszáz éve uralkodik a városképben. Hangsúlyát fokozza, hogy építéskor egyedül a ferencesek templomának jóval alacsonyabb és vékonyabb tornya állott a Belvárosban – a Szent György és az evangélikus templom tornyai, az orsolyiták temploma és csillagvizsgálója csak két évszázad múlva épülnek majd fel.

A toronytól balra áll a Városháza neoreneszánsz, pavilonos tömegformálású épülettömbje, mely a korábbi épületek és a városfal egy szakaszának elbontása után épült, a homlokzatán látható évszám szerint 1895-ben. Előtte a kép legfiatalabb épülete, a hetvenes években épült bankház áll. Bontott tömege remekül illeszkedik a Belváros épületeinek léptékéhez.

A tűztoronyot támasztó városfal elbontása után a toronytesten repedések jelentek meg. A kérdés megoldásán dolgozó mérnökök egy része a torony lebontást tartotta egyedüli megoldásnak, de végül a budapesti Schulek Frigyes és Kiss István javaslatára a torony kapujának szűkítésével sikerült stabilizálni az épületet. A jelenlegi vizsgálatok és számítások alapján a torony alapozása megerősítésre kerül. A falazott toronytestet feszített acél pászmák és a födémelek síkjába beépített vasbeton tárcsák merevíténi, ezáltal lehetővé válik a befalazott átjáró kibontása; a támasztó ívek korszerűbb, kisebb helyigényű anyaggal való pótlása, így a Belváros újra rangjához méltó kapun keresztül lesz megközelíthető. A felújításkor sor kerül a toronysisak lehorganyzására is. A munkálatokat alapos helyszíni művészettörténeti kutatásnak kell megelőznie, melyre az épület beállványozása után kerülhet sor. A kutatás remélhetőleg új eredményekkel gazdagítja a várostorony (így az egész város) történetére vonatkozó ismereteinket. A torony szerkezeti megerősítésével egyidőben kerül sor a fogadóépület rehabilitációjára. A torony szerkezeti megújításának tervezői dr. Vándor András, dr. Almásy József és Nemes Bálint, az építész tervező dr. Oláh M. Zoltán (Konstruma Mérnöki Iroda Kft, Budapest).

Még mindig az Előkapuval szemben állva jobbra változatos tömegformájú, színes, mozgalmas épületegyüttest látunk. A sarki trafik egyesek szerint az egyik legkisebb alapterületű, önálló helyrajzi számon álló ingatlan az országban. Az épületek elrendezése a 18. századra vezethető vissza. Ekkor – valószínűleg az aktuális igényekkel és a haditechnika fejlődésével összefüggésben, a városfalak hadászati jelentőségének csökkenéséhez igazodva – veszíti érvényét az a rendelet, amely megtiltotta a várfal külső oldalán az építkezéseket. Ekkor alakul ki a vizesárok helyén, a mai Várkerület belső oldalán, a városfalhoz tapadva a kereskedőbódék, raktárak, üzletek sora, mely a házak legnagyobb részében máig megtalálható.³⁸ Ennek köszönhető, hogy a Várkerület belső oldalán nem találunk középkori épületmaradványokat, míg a korábban beépített külső oldalon (Várkerület 55.) a Belvároshoz hasonlóan megjelennek a gótikus részletek.

A Várfal-sétány kialakításának gondolata a II. világháború pusztításai után vetődött fel először. 1962-ben Kissné Nagypál Judit készített tanulmánytervet a városfalak kiszabadítására és a környezet rendezésére.³⁹ Ennek felhasználásával

³⁸ Csatkai Endre: Sopron. Budapest, 1956, 16.

³⁹ Kulturális Örökségvédelmi Hivatal (KÖH) Tervtár 6632.

dolgozta ki a Belváros Részletes Rendezési Tervét Sedlmayr Jánosné 1964-ben. A munka színvonalát mutatja, hogy elvégzéséért a tervező Ybl-díjban részesült.⁴⁰ 1978-ban Kissné Nagypál Judit a közben eltelt időszak tanulságait is figyelembe véve intézkedési tervet készített.⁴¹ Ebben beszámol arról, hogy az eltelt tizenöt év során számos felújítás valósult meg anélkül, hogy az 1962-es koncepciót figyelembe vették volna. Sajnálatosnak tartja, hogy nagy számban épültek a városfalhoz tapasztott, összetákolt bódék, garázsok, ellehetetlenítve ezáltal a sétány megnyitását. Az intézkedési terv alaposságát mutatja, hogy a várfalgyűrű mentén 130 épület műszaki állapotára, műemléki értékeire, városképi szerepére, várfallal való kapcsolatára, valamint lakás- és tulajdonviszonyaira vonatkozó vizsgálat készült el. Fontos szempontként jelenik meg, hogy a beavatkozás nem csupán műemléki érdekeket szolgál, hanem az épületek lakóinak szociális körülményeit is javítani kívánja. Az intézkedési terv nyolc ütemre bontva javasolja a Várfal-sétány kialakítását, mely a teljes belvárost körbeölelte volna. Az akkori viszonyok mellett évi egymillió forintos költségvetésű programon belül a tudományos kutatást, a tervek elkészítését és a kivitelezést az OMF⁴² vállalta volna. A tervezett beavatkozások jelentős része a hetvenes-nyolcvanas években elkészült. Megtörtént a kisrondellás (Várkerület 100-102. számú épület mögötti szakasz), a nagyronde llás és a Városház utcai várfalszakaszok feltárása és helyreállítása. Ma a tulajdonviszonyok átrendeződése miatt a korábban tervezett szakaszoknak csupán mintegy fele valósulhat meg. A Hátsókapu és a Fegyvertár utca közötti szakaszt az orsolyita iskola összefüggő tömbje vágja ketté, a Templom utca déli szakasza mentén futó városfal számtalan magántulajdonú telken vezet át, így itt sincs már meg a reális lehetőség egy közforgalmú sétány kialakítására. Megvalósíthatók azonban az Előkapu – Fórum-átjáró – Nagyronde lla – Hátsókapu, valamint az Előkapu – Bunker köz közötti szakaszok. A Várfal-sétány kialakításának egyik fő támogatója Prekker Emma (†2007) volt, aki életművének tekintette a sétány létrehozását és építésügyi csoport-vezetőként, majd műemlék-felügyelőként fáradhatatlanul dolgozott az adminisztratív, jogi és műszaki feltételek megteremtéséért.

Várkerület

A városfal menti képzeletbeli sétánkat kezdjük a tervezett, illetve a hatvanas-hetvenes években részben már meg is valósított Várfal-sétány útvonalán. Az Előkaputól egy – a hely rangjához képest méltatlan – ideiglenesnek szánt beton rámpán jutunk le a városfal külső oldali terepszintjére, amelyet a hatvanas évek régészeti feltárásai során állítottak vissza. Ekkor kerültek elő a hármas falgyűrű külső falának korábban föld alá temetett maradványai. A tervek szerint az ideiglenes rámpa helyett rendezett rámpa és lépcső vezet majd le a sétányra. A Városház utcába vezető híd alatt átbújva a római kori emlékeket bemutató, H.

⁴⁰ Kubinszky Mihály: Sopron építészete a 20. században. Szeged – Tatabánya, 2003, 120.

⁴¹ KÖH Tervtár 21031.

⁴² Országos Műemléki Felügyelőség, utóbb Országos Műemlékvédelmi Hivatal (OMvH), majd 2001-től Kulturális Örökségvédelmi Hivatal.

Vladár Ágnes tervei alapján a kilencvenes években kialakított Romkertbe⁴³ pillanthatunk be terepszinten. Reményeink szerint a Várfal-sétány megnyitásával, idegenvezetéssel a Romkert is látogathatóvá válik. A terület helyet adhatna az egykori Scarbantia történetét és életét bemutató programoknak, ezáltal élő módon, szervesen kapcsolódhatna a Belvároshoz.

A Romkert városfalakat érintő, kevesek által ismert látványossága a Városház utca 4. szám alatti épület alatt látható metszetben bemutatott vörös sánc és a középkori fal. Ezen a helyen egyszerre mutatkozik meg a római kori városfal nyomvonala, a 11. századi vörös sánc rekonstrukciója, valamint a 14. századi hármás falgyűrű.⁴⁴

A sarokbástyát megkerülve a városfal egyik legfestőibb szakaszához érünk. Itt mintegy hatvan méter hosszban látható, a római alapokra épített, körbástyákkal tagolt, helyreállított városfal. A jelenleg zsákutcaként kialakított terület ma kihalt, üres. Amennyiben a sétányt lezáró – mindössze néhány tíz centiméter vastagságú! – fal áttörése megvalósul, ez a szakasz is élénk belvárosi gyalogosforgalom színterévé válhat. A várkerületi házak, melyeknek itt a festői hátsó oldala látszik, mai formájukat szintén a 20. század hatvanas–hetvenes éveiben kapták, amikor a sétány kialakításának érdekében több hátsó épületszárnyat, toldalékot bontottak le, majd a csonka épületeket a várfal felé homlokzatosították. A házak többségének a kialakítása lehetővé teszi, hogy a földszinti üzletek a városfalra nézően is megnyithatók legyenek. A tervek szerint (dr. Szűcs Endre – Mérmű Stúdió Kft., Budapest, Fekete Szilárd – A2 építésziroda, Sopron) a sétány a külső, alapjaiban megmaradt falon kívül kerülne burkolásra, a két fal közötti szakasz továbbra is zöldterület marad. A városfal felett a Szent György templom tornya hívja fel magára a figyelmet, ad irányt a tekintetnek, továbbsétálásra csábítva.

A sétányt ma még lezáró fal túloldala már a Fórum-átjáróhoz kapcsolódó szakasz – jelenleg szintén zsákutca. Itt árkádosítva megmaradtak az épületek hátsó, városfalra tapadó tömegei, közöttük néhány lépcső kiépítésével és térburkolással egyszerűen kialakítható a sétány. A Fórum-átjáró környékén már jelenleg is nagyobb élet van, üzletek, étterem, cukrászda működnek. A belső sétány és a Várkerület közötti kapcsolatot több átjáró biztosítja, a Fórum-átjáróból pedig a felső sétányon és a Városház utcán keresztül a Fő tér közvetlenül elérhető.

⁴³ Kubinszky i.m. 124. H. Vladár Ágnes munkájáért 2001-ben Wälder-díjat vehetett át Sopron városától.

⁴⁴ Gömöri János: Castrum Supron. Sopron vára az Árpád-korban. Sopron, 2002, 56.

1. kép. A nagyrendella kiszabadítása a bombázások során tönkrement épületek romjai közül
(KÖH Tervtár)

A Fórum-átjáró – műemléki rekonstrukciós szempontból – leglátványosabb eleme a kerámiacsövekből kiegészített körbástya, mely az 1978-ban Kissné Nagypál Judit által készített koncepcióterv alapján készült.⁴⁵ Ezen a ponton jól megfigyelhető a hármass falgyűrű. A külső, mára már elpusztult és a római alapra épült középső fal közötti várakok helyét egy kis fahíd íveli át, a belső fal a Szent György utcai házakba beépítve látványos magasságig áll. A Szent György plébánia kertjébe lépcső vezet, ezen az útvonalon, a 17. századi felső bástyakertek továbbéléseként meglévő kerten keresztül a templomi és plébániai forgalomtól függetlenül megközelíthető és kilátópontként használható lenne az 1882-ben épített templomtorony.

A Fórum-átjárót követő szakaszon a sokak által ismert, nagyrendellás várfalszakaszra érünk. Itt láthatók közvetlen közelsről a támfalként is működő monolit vasbeton lemezek alatt az eredeti, római kori fal kövei. A nagyrendella a második világháború pusztításai során került felszínre, addig épületek takarták a várfalnak ezt a szakaszát is (1. kép). A hatalmas, félkör alakú bástya a városfalak egyik legfiatalabb eleme, Lackner Kristóf polgármestersége idején épült a 17. században. A Várkerület külső oldalára átsétálva a rondella, a Szent György templom várfalon álló, karcsú, égbe nyúló tornya és a környező épületek festői városképet mutatnak.⁴⁶ A templomtoronytól balra az iskolaépület tetőgerincének végén egy meredek oromfal bukkan elő: a korábbi – feltehetőleg középkori – tetőformára utalva. A világháború utáni helyreállítások során a menthetetlenül

⁴⁵ KÖH Tervtár 21031.

⁴⁶ A rondella kiszabadításával kapcsolatban (festői városkép vagy zavaróan megszakadó várkerületi zárt sorú beépítés) ma sincs egyértelmű szakmai álláspont. Kubinszky i.m. 119.

elpusztult épületek helyén alakult ki a mai Bástya tér, melynek látványába a Winkler Oszkár tervei szerint épült modern, háromemeletes lakóház is szervesen illeszkedik.

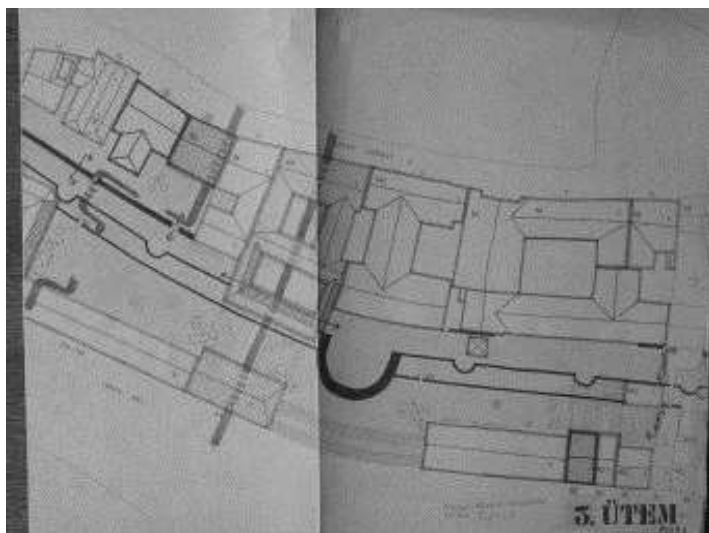
Sétánkat a Lenck-ház nagyrondeilla melletti átjáróján folytathatnánk, de az épület túloldalán a várárokba vezető ajtó megnyitása még készült el. A hetvenes évek tervei szerint a Lenck-háznak a városfalra merőleges két épületszárnyát elbontották volna, szabad átjárást biztosítva így a városfal mentén. A tervek megvalósulása esetén mintegy 350 méter hosszban egybefüggően lehetett volna bemutatni a városfalat. Végül a nagyszámú lakás iránti igény győzött, így a Várkerületre merőleges épületszárnyak is megmaradtak, sőt emeletráépítéssel bővültek (2. és 3. kép). A helyszínrajzon a felső városfal sétányként való végigvezetése is szerepel, ez ma már a plébániai és iskolai területek közbeékelődése miatt szinte elképzelhetetlen. A tervek szerint a nagyrondeilla előtt kialakított széles lépcső a várárokban megrendezhető programok nézőterül is szolgálhatna – ezzel a lehetőséggel napjaink programszervezői egyáltalán nem élnek. A következő szakaszon, a Várkerület 102. szám alatt a hatvanas évek koncepciója szerint újonnan épített épület (Erdeős László, 1969.⁴⁷) egy része a földszinten átjárható, mögötte ötven méteres hosszban rálátás nyílik a városfal kisrondeillás szakaszára. Sajnálatos módon napjainkban az udvar nem látogatható, a városfalat csak a rácson keresztül szemlélhetjük. Ezen a szakaszon található a várfal kiegészítésének egyik legérdekesebb módja: a leomlott faltömeget acél rácsra felfuttatott növényzettel kívánta pótolni a tervező, Nagypál Judit 1966-ban.⁴⁸ Ugyancsak itt van a várfal alján a kitörőkapu, mely a Szent György utca 17. számú ház udvarára vezet, és a Szent György utca 15. vagy 19., illetve a – jelenleg felejtető esztétikai élményt nyújtó – Hátsókapu 1. számú épület kapualján keresztül közvetlen belvárosi kapcsolatot tudna létesíteni a Várkerülettel. A 13-as számú ház tervezett – és időszerű – felújításával ez az épület is szervesen be tudna kapcsolódni a Várfal-sétány feltárásába: pincéjéből ugyanis egy – jelenleg elfalazott – kijárat nyílik a külső várárokba. A jelenlegi állapotban nem látszik, de a várfal előtti füves területen végig köburkolat található, tehát itt is csupán néhány lépcső építésére, valamint egy nyílás kibontására van szükség ahhoz, hogy a Lenck-ház felől a városfal megközelíthető legyen. A várkerületi, a Szent György utcai és a Hátsókapura vezető kijáratok megnyitásának műszaki akadályai nincsenek, megvalósításukra azonban a tulajdonviszonyok és tulajdonosi szándékok ismeretében pillanatnyilag kevés a remény. A szakasz terveit Fekete Szilárd soproni építész tervező készítette. Az újonnan kialakítandó sétányszakaszok építészeti arculatukat (formák, anyagok, részletképzés) tekintve mindenütt a korábban megvalósult mintákat követik.

A Hátsókaputól délre a várkerületi étterem udvaráról még látható a városfal egy – önerőből helyreállított és karban tartott – szakasza, de itt már hiányzik a továbbvezetés lehetősége. A felső részen az orsolyita növények bástyakertje őrzi a Lackner Kristóf-korabeli használati módot.

---

⁴⁷ Kubinszky i.m. 118.

⁴⁸ KÖH Tervtár 6636.

2. kép. A kisorondellás várfalszakasz megnyitásának tervezett helyszínrajza 1978-ból (KÖH Tervtár)

Szent György utca

A Szent György utcán végigsétálva nem látszik a városhatár, pedig az utca vonalvezetése, enyhe íve pontosan mutatja, hogy az épületek mögött ott kanyarodik a falgyűrű. Az utca páratlan oldalán álló, hátsó épületszárnyukkal a városhatárhoz tapasztott épületek homlokzatai adják az utca enyhén kanyarodó, festői vonalvezetését. A nyugati oldalon többnyire egyemeletes, a keleti oldalon kéteemeletes beépítést a templom mellett nagyobb léptékű, a városszövetet feszítő méretű épületek szakítják meg. Az utca közepén a mesterien hátrahúzott templomhomlokzat előtt alig érezhető teresedés biztosítja, hogy a homlokzatok magasságát messze túllépő templom – és előtte a szemlélődő! – „levegőhöz jusson” a sűrűn beépített, szűk, feszített arányú utcában. A teresedés egy majdani díszburkolat kialakítása során kaphat a sétáló ember számára is észrevehető hangsúlyt.

Templom utca

A Belváros túlsó, nyugati peremén szintén az íves városhatárt követő vonalvezetéssel alakult ki a Templom utca. Az utcák íves vonalvezetése – mely a telkek ritmusával együtt a középkorból öröklődött át a barokk kori városba – a belátható, egyszerre áttekinthető rövid utcaszakaszok révén változatos, festői városképet eredményez.⁴⁹

Színház utca

A Templom utca és a Színház utca között, a Bunker köztől északra eső szakaszon szinte teljes épségben látható a városhatár. Egy kisebb szakasza hiányzik a Templom

⁴⁹ Pogány Frigyes: Terek és utcák művészete. Budapest, 1960, 381–383.

utca 6. számú telek végén, de ez pótolható. A sétány kialakításának ebben a pillanatban ezen a szakaszon csupán adminisztratív akadályai vannak: a Színház utca 13. szám alatti ingatlanon álló kerítésfal áttörése műszaki problémát nem okoz. Amennyiben az önkormányzatnak sikerül egyetértésre jutni az egyes területek tulajdonosaival, akkor a Bunker köztől egészen a Tűztoronyig lesz végigjárható a Várfalsétány. Ennek a szakasznak a terveit H. Vladár Ágnes (Budapest) készítette.

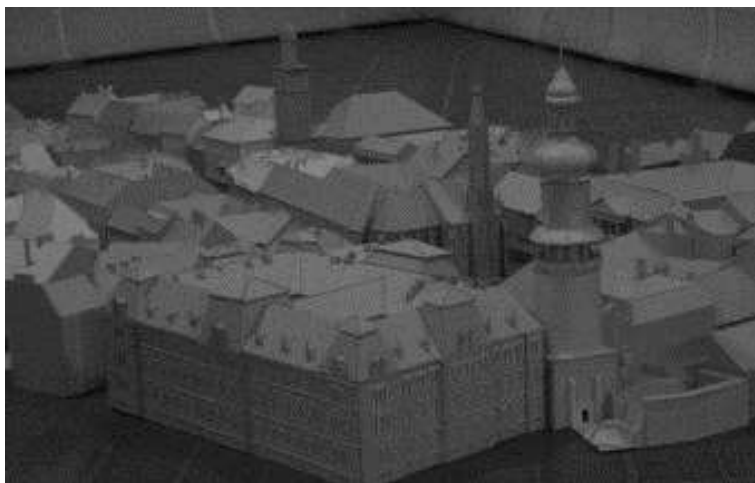
3. kép. A Lenck-ház a bővítés előtt (KÖH Tervtár)

Fő tér

A Városház-átjárótól az Előkapuig a múzeum mögött ma is bejárható a H. Vladár Ágnes tervei szerinti sétány már korábban kiépített hangulatos, festői szakasza. A Fő téri múzeumok mögötti felső sétány az Előkapu-épület tervezett felújításával várhatóan szintén bekapcsolódik majd a belvárosi vérkeringésbe: a tervek szerint innen lehet biztosítani a múzeumok emeleti szintjeinek akadálymentes megközelítését. Az 1900-ban elbontott őrségépületek helyén Kissné Nagypál Judit tervei alapján 1971-ben épült, tömegével zseniálisan a környezetbe illesztett, ugyanakkor anyaghasználatában építésének korát megjelenítő – ma már önálló műemléki értékű – épületben kaphatna helyet egy központi turisztikai információs iroda, illetve a múzeumok fogadóépülete, egy büfé, illetve a városi séták kiindulópontja.

Az épület megközelítése az Előkapuból történne, így a torony és a múzeumok turistaforgalma megfelelően szétválasztható. Az épületben kerülhet elhelyezésre a Sopron Belvárosát mintázó, jelenleg az Örökségvédelmi Hivatalban található, alkalmanként megtekinthető, folyamatosan fejlődő városmakett is, mely háromdimenziós jellegéből adódóan kiválóan alkalmas a Belváros térbeli összefüggéseinek szemléltetésére (4. kép). A fogadóépület felújításának terveit dr. Oláh M. Zoltán készítette.

4. kép. Sopron belvárosának makettje a KÖH soproni irodájában

A Várfal-sétány kialakíthatóságának az anyagi lehetőség megteremtésén túl természetesen jogi feltételei is vannak. Az ingatlanok legnagyobb része az önkormányzat tulajdonában van, ezeken a szakaszokon nem kérdéses a tervek megvalósíthatósága. A magántulajdonú ingatlanok esetében azonban szükség van a tulajdonosok hozzájárulására; a program fontos része tehát a tulajdonosok meggyőzése annak érdekében, hogy magukénak érezzék a Várfal-sétány kialakítását, ezáltal a belvárosi élet élénkítését, hosszú távon pedig a Belváros rangjának a történeti szintre való visszaemelését.

A hetvenes évekbeli terv műszaki leírása megdöbbentően sok, ma is aktuális kérdést vet fel. Ilyen például a Városház utca 4. szám alatti Tálos-ház helyzetének sürgős rendezése – a 11 összezsúfolt bérlemény ugyan megszűnt, de az épület sorsa máig sem rendeződött; vagy a Fő téri múzeumok mögötti bástyasétány, illetve Előkapu terasz hasznosítása – melyek ma is használaton kívül állnak. A terv felveti az orsolyita iskola együttesében a tornaterem építésének szükségességét, valamint „az inkább elhanyagoltságból, mint a hivatkozott

statikai hibák miatt hosszú évek óta használatlan⁵⁰ csillagvizsgáló torony felújítását – ezeknek a feltételei éppen napjainkra értek meg, a torony a tavalyi évben megújult, a tornaterem épülőben van. A koncepcióban szerepel az orsolyiták kertjében az egykori római kaputoronyra irányuló régészeti kutatás elvégzése – ez a munka is csak napjainkban, a tornaterem építésével egyidőben készülhetett el részlegesen, befejezése továbbra is várat magára. Az a tény, hogy a harminc éve felvetett kérdések megválaszolását ma ismét napirendre tűzzük, nyilvánvalóvá teszi elődeink korukat megelőző gondolkodásmódját, és egyúttal elgondolkodtathat bennünket: vajon miért nem teszünk meg mindent ezek megoldására.

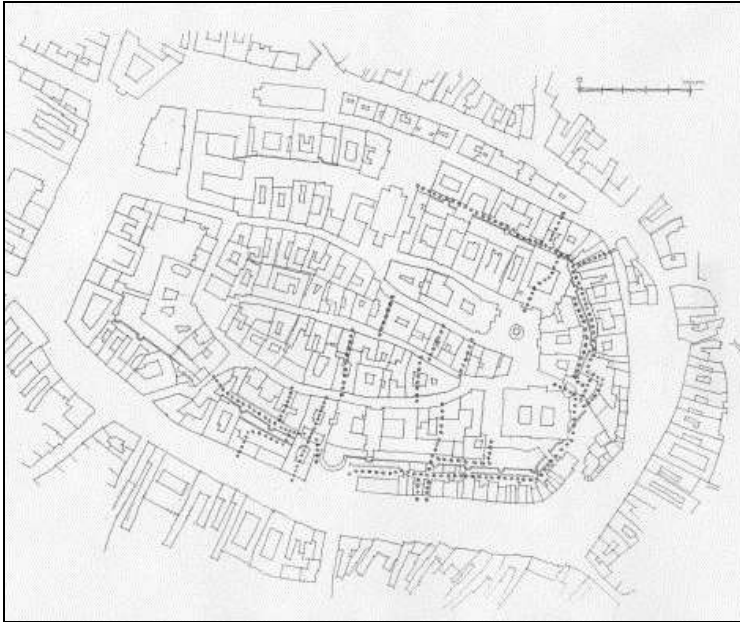
A Belváros megújulásához szervesen kapcsolódik a közterek megújítása. Eddig egyedül az Új utca burkolata készült el, de időszerű a Fő tér, a Kolostor utca, az Orsolya tér, a Fegyvertár utca burkolatának újragondolása is. A tervek elkészültek, ezek tartalmazzák a Templom utca és a Szent György utca kövel való burkolását is. A burkolat, illetve utcabútorozás segítségével az evangélikus templom előtti teresedés (Templom utca – Kolostor utca – Bunker köz csomópontja) is átalakulhat autóparkolóból élő, használt városi térré. A terveket dr. Szűcs Endre és Sallós Csaba (Mérnök Építész Iroda, Budapest) készítették. A Fő térre visszakerülhetnek a növények, és sort kell keríteni a Szentháromság-szobor restaurálására is.

A Belvárost érintő jelentős fejlesztés a bencés templomban és a hozzá tartozó kolostorépület földszintjén kialakítandó kiállítás, a templom kriptájában urnatemető létrehozása, az épületegyüttes folyamatos felújítása, értékeinek restaurálása.

Az önkormányzat közvetlen anyagi támogatásával az elmúlt néhány évben több belvárosi ház homlokzata újulhatott meg, látványosan szemléltetve, hogy akár jelképes támogatás esetén is jelentősen megnő a műemlék-felújításra, karbantartásra fordítandó magántőke. Állami támogatások, adókedvezmények esetén a felújított épületek száma tovább gyarapodhatna.

---

⁵⁰ Kissné Nagypál Judit: Intézkedési terv műszaki leírása 1978-ból. KÖH Tervtár 21031.

5. kép. Gyalogos átjárók a Várfal-sétány megnyitása után.

Bízom benne, hogy a tervek megvalósulása esetén a soproni Belváros a mainál is nagyobb turisztikai vonzerőt fog jelenteni. Az ide látogatók számára az egyik leginkább vonzó elem a történeti városszerkezet, a festői utcahálózat és a házak alatti átjárók sokasága. A várfal-sétány megnyitásával még könnyebben átjárható történeti térrendszer várhatóan pozitívan hat a Belvárosban jelenleg hiányzó üzletek, vendéglátóhelyek megtelepedésére. Az önkormányzat, mint a terület gazdája kedvezményekkel, csábító jogszabályi környezettel teheti vonzóvá a területet a vállalkozások előtt (cégek esetében a közterület-használati díj csökkentése vagy elengedése, a helyi adók csökkentése, bérleti díjak, előírt parkolóhelyek megváltásának feltételei, stb.). A feltámadó múzeumi fogadóépület méltó kapuja lehet a remek kiállításoknak, a tűztoronynak, színvonalas – szakértő idegenvezetővel kísért – városi séták kiindulópontjává válhat. Amennyiben a felelős döntéseket meghozó városvezetés fel tudja mérni, hogy a rá bízott épített környezet milyen – hosszú távon jelentős anyagi tőkét jelentő – lehetőségeket rejt magában, akkor Sopron Belvárosa kiemelkedő turisztikai célponttá, és nem utolsósorban a város lakóinak kedvelt tartózkodási helyévé válhat. Ellenkező esetben féltő, hogy a felújított Belváros továbbra sem tud étellel megtelni, mert a szolgáltatók és a szolgáltatásokat keresők egyaránt a kedvezőbb feltételeket kínáló külvárosokat választják. Az épületek, utcák, terek felújítása önmagában nem elég, fontos azoknak vonzó programokkal, helyhez illeszkedő, kereskedelmi, vendéglátóipari, kulturális, művészeti, turisztikai étellel való megtöltése (5. és 6. kép)!